

Trnitá sklizeň

CORBAN ADDISON

Šokující tajemství oblíbené americké značky

Trnitá sklizeň

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.e-reading.cz
www.palmknihy.cz

Corban Addison

Trnitá sklizeň – e-kniha

Copyright © Fortuna Libri, 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Trnitá
sklizeň

Trnitá sklizeň

CORBAN ADDISON

Original title: A harvest of thorns
Copyright © 2017 by Regulus Books, LLC
Cover design © debbieclementdesign.com
Images: Alamy
Czech edition © Fortuna Libri, Praha 2018
Translation © Jana Pacnerová, 2018

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri.

www.fortunalibri.cz

Odpovědná redaktorka Lucie Bednářová.

První vydání

Tato kniha je fikce. Jména, postavy, místa a události jsou buď výsledkem autorovy fantazie, anebo jsou použity fiktivně, a proto jakákoli podobnost se skutečnými živými či mrtvými osobami, obchodními společnostmi, událostmi či místy je čistě náhodná.

Všechna práva vyhrazena

Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, ukládána do informačních systémů nebo rozšiřována jakýmkoli způsobem, ať už elektronicky, mechanicky, fotografickou cestou nebo jinými prostředky bez souhlasu majitele práv.

ISBN 978-80-754-6188-9 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-754-6201-5 (ePDF)
ISBN 978-80-754-6199-5 (ePUB)
ISBN 978-80-754-6200-8 (Mobi)

*Věnováno ženám z Tazreenu,
jejichž příběhy nikdy nezapomenu.*

*Dovolte, abych se omluvil
jménem celého zapomnětlivého světa.*

Co je učiněno naším jménem,
to pro nás nikdy nesmí zůstat neviditelným.
Neseme odpovědnost za všechny dělníky,
kteří pro nás vyrábějí zboží.

Yvon Chouinard, zakladatel Patagonia, Inc.

Bangladéš

Listopad 2013

TOVÁRNA MILLENNIUM FASHIONS
DHÁKA, BANGLADÉŠ
4. LISTOPADU 2013
20:53

Jiskry poskakovaly jako svatojánské mušky v přítmí skladiště. Vynořovaly se ze zdířky ve stěně jako sprška bílo-zlaté záře, mihotavě osvětlovaly betonovou podlahu. Zvuky, které vydávaly, prskání a praskání nenadále zelektrizovaného vzduchu, přehlušoval rachot tří generátorů na druhé straně místnosti, jejichž vrčící elektromagnetické cívky se namáhaly na maximum, aby uspokojily nároky stovek žárovek a stropních ventilátorů a šicích strojů v podlažích nad nimi.

Příčina byla elementární, jak později zjistili vyšetřovatelé z Dháky – zastaralý obvod, měděný drát obnažený roztavenou izolací, opotřeбенá instalační krabice, přetížení, jaké projektanti továrny nikdy nepředvíдали, a mírné, nevyhnutelné plynutí času. Zkrat, řeknou vyšetřovatelé. Běžná závada v tak mizerně udržované budově.

To, co se stalo potom, však zdaleka běžné nebylo. Požár se rozhořel v pytlích bavlněné juty – odstřížcích zbylých od triček, tepláků a dětského oblečení určeného k naložení do lodí v Čitágáonu, odkud by se dostalo do amerických šatníků – odkud se šířil dál a rychleji než všechny požáry před ním.

Tenhle požár zachvátí celý svět.

TOVÁRNA MILLENNIUM FASHIONS
O PĚT PATER VÝŠ

Nasiminy ruce hbitě poletovaly po látce, žádný pohyb nebyl zbytečný, ani vynaložená síla. Její prsty přikládaly strukturované visačky k pružným páskům a projížděly je obyčejným šicím strojem s přesností klavíristy, noha rytmicky laskala pedál – stisknout, steh, pustit, stisknout, steh, pustit, dost. Každý dokončený kus odsunula k pomocnici, aby ho předala k zabalení, pak vzala další kalhoty a visačku značky Piccola z rukou své čtrnáctileté sestry Sonii.

Nasima a Sonia byly nejrychlejší dokončovací tým v Millenniumu, nezdolná symbióza píle a výkonnosti. Domlouvaly se pohledy a gesty, slovy jen zřídka. Jejich pouto bylo dílem krve a minulosti. Nasima byla jako desetiletá při tom, když se Sonia narodila. Jako první z rodiny spatřila temeno Soniiny hlavičky, jako první se zadívala do sestřiných tmavých očí, hnědých jako země živěná řekou. Koupala Soniu a převlékala ji, konejšila a vychovávala ji jako pěstounka, ne proto, že by ji jejich matka Joya neměla ráda, ale protože měla čtyři rozpustilé syny a práci na šicí lince, kvůli které byla pryč od svítání do soumraku každý den kromě pátku.

Hassanova rodina přišla do Dháky z Kalmy, vesnice, odkud pocházela, když byla Nasima ještě batole, potom, co velký cyklón roku 1991 spláchl pole a přeformoval jim půdu pod nohama. Rušené město jim poskytlo útočiště a pracovní příležitost v továrnách na oděvy, které rostly na všech předměstích jako houby po dešti, poháněné šílenstvím globalizace. Joya začala v Millenniumu jako pomocnice, ale díky školení, odhodlání a trpělivosti se vypracovala až na operátorku šití vzorků v návrhárně – specialistku, která měla na starosti převádění návrhů, předaných oděvními značkami, ve vzorky, které získávaly kontrakty a určovaly standardy pro všechny ostatní.

Nasima následovala matku do továrny, hned jak byla Sonia dost stará, aby mohla začít chodit do školy. Sonia se k nim přida-

la ve třinácti, ačkoliv zaměstnavatel měl v dokladech uvedený věk patnáct let, což bylo v Bangladéši minimum stanovené zákonem. Pracovní doba byla brutální, příliv objednávek ze zámoří nepřetržitý a mzdy nízké a často opožděné. Byla to však poctivá práce, trvalá práce, a když vydělávaly všechny tři, peníze se násobily, takže kluci mohli zůstat ve škole. Joya chovala naději – stejně jako Ashik, její manžel, který jezdil s rikšou –, že jejich nejstarší syn jako první z rodiny bude studovat vysokou. Nasimin sen byl prostší. Chtěla se vdát a mít vlastní děti.

„*Ēṭà ki?*“ zeptala se Sonia bengálsky. „Co to je?“

Otázka Nasimu zaskočila. V poslední chvíli odtáhla prsty od jehly, která se zabodávala do látky. „Co je co?“

Pak to Nasima uslyšela – křik, který se nesl přes rachocení strojů a vrčení ventilátorů. Rozhlédla se, jestli si toho všiml ještě někdo jiný. V prostorné místnosti byly dvě stovky šicích stanovišť, čtyři řady po padesáti, na každém operátorka a pomocnice, jakož i deset supervizorů a čtyři vedoucí linek. Většina dělnic pracovala v úkolu. Několik se jich však s obavou rozhlíželo.

„Vraťte se k práci,“ vyštěkl její supervizor. „Žádné zdržování. Objednávka musí odejít dnes večer.“

Nasima vrhla na sestru uklidňující pohled a vsunula do stroje další pásek a značku. Kalhoty byly jasně rudé a velikost odpovídala asi šestiletému děvčátku. Kolik za ně dívčičini rodiče zaplatí v Americe? Pět dolarů? Deset? Patnáct? Někdy takhle hádala, aby ji ta jednotvárnost nenudila. Látka byla pěkná. Dvanáct, odhadovala. Při své současné mzdě čtyřiceti dvou centů za hodinu musela Nasima pracovat čtyři dny, aby si takovou částku vydělala, ale necítila kvůli tomu žádnou trpkost. Ani se nedivila – jako kdysi, když byla mladší –, jak si mohou Američané dovolit takový přepych. Západ zbohatl, kdežto většina světa zůstala chudá. Cesty Alláhovy byly nevyzpytatelné. Nebylo na ní, aby o nich pochybovala.

Minuty plynuly. Strojem projížděl jeden kus za druhým. Nasima se usilovně snažila zůstat soustředěná, ale vzdálený křik nepřestával. Supervizori začali chodit kolem a plísnit liknavé dělnice za lenivost, ale počet zvědavých narůstal. Nakonec zasáhli vedoucí

linek. Rázně pochodovali podél strojů, vydávali rozkazy a vyhrožovali. Nasima se shrbila nad strojem a zrychlila. Supervizoři byli neškodní. Nebylo v jejich moci přijímat ani vyhazovat. Vedoucí linky však mohli propouštět dělnice, jak se jim zachtělo.

Pak přišla první exploze.

Nasima ji současně uslyšela a ucítila – rachot podobný hromobití stoupal vnitřkem z hloubi budovy. Podlaha se zachvěla. Stěny se otřásly. Světla blikala a houpala se. Dělnice vykřikly, když zvuk dospěl k jakémusi hrdelnímu pískotu a pak utichl. Začal zvonit požární alarm. Nasima seděla jako uhranutá a svírala v ruku kalhoty, které právě dokončila. Jediným pohledem zachytila Soniin strach i strach dělnic kolem sebe. Otočila se k nejbližšímu vedoucímu linky a uviděla, jak křičí do vysílačky. Obava v jeho očích ji přiměla k pohybu.

Vstala, vzala sestru za ruku a rázně vykročila k centrálnímu schodišti – jedinému východu z továrny. Dozorčí na ni křičel, aby si sedla, ale ignorovala ho. I jiné dělnice opouštěly svá stanoviště, překračovaly hromady látek a mířily k východu. Dostaly se do poloviny cesty ke schodišti, když jeden z vedoucích linky zatarasil dveře vlastním tělem. Divoce mával rukama a řval přes houkání alarmu.

„Vraťte se na svá stanoviště! Ještě nemáte hotovou práci! Jestli odejdete, budete propuštěny!“

Nasima zaváhala, stejně jako ostatní dělnice. Dav se zmateně hemžil.

„Proč pořád houká ten alarm?“ křikl jeden operátor.

„Porucha generátoru!“ zařval vedoucí linky. „Je to omyl! Vraťte se k...“

Přerušila ho druhá exploze. Byla hlasitější a silnější než první a otřásla továrnou až do základů. Zatímco se budova otřásala, Nasimě se sevřel žaludek hrůzou. Přitáhla Soniu k sobě, protože si byla jistá, že se továrna zřítí. Podlaha však vydržela. Místo toho zhasla světla.

Dělnice a dělníci začali křičet. Na Nasimu a Soniu se naválila ohromná vlna těl, tlačila je k nyní neviditelným dveřím. Ruce

strkaly. Lokty narážely. Jeden zasáhl Nasimu do čela. Před očima jí vyskočily hvězdičky. Svírala Soniinu ruku a vlekla sestru pryč od davu. Tehdy ucítila první závan kouře. Byl čpavý, odpor-
ný. Rozkašlala se a obrátila se zpět ke schodišti. Jak si její oči zvykaly na přitímí, spatřila masu pohyblivých stínů a uslyšela hysterické výkřiky.

„Otevřete dveře!“

„Uhněte!“

Konečně Nasima spatřila podél veřejí klín šedorůžového světla. Dav se valil k otvoru a Nasima a Sonia ho následovaly. Několik vteřin postupovaly. Pak se dav zastavil. Dělníci a dělnice vzadu křičeli na znamení hněvu a nelibosti.

„Jděte! Pohněte se! Ke dveřím!“

Zčistajasna zazněl z davu jiný výkřik. Podobal se vlastně spíš skřeku, krystalickému vyjádření hrůzy. Vřískot se šířil v podobě jediného slova.

„Hoří!“

Dělníci couvali od dveří, pak se otáčeli a dávali se na útěk. Nasima jim strhla Soniu z cesty, horečně přemýšlela. V továrně nebyl požární východ. Jediné hasicí přístroje se nalézaly v přízemí a prvním patře. Schodiště bylo zablokované. V okamžiku strašlivého poznání pochopila, že jejich jedinou nadějí jsou okna.

Táhla Soniu k vnější stěně místnosti a zakrývala jí ústa na ochranu před štiplavým kouřem. Okna nebyla zasklená, ale zakrývaly je železné mříže a jemná síťovina – pokus majitele zabránit zaměstnancům krást oblečení tak, že by je vyhazovali ven přátelům, čekajícím dole. Jediná možnost, jak se dostat ven, byla prořezat síťovinu a vypáčit mříže.

Sonia se rozkašlala. Nasima ji stáhla do dřepu a nařídila jí zakrýt si ústa paží. Tehdy si vzpomněla na kalhoty, které stále držela v rukou. „Použij to jako masku!“ vykřikla a přitáhla si k sobě Soniinu hlavu. Přiložila rozkrok kalhot sestře přes nos a ústa a nohavice jí svázala v týle. „Lehni si!“ nařizovala. „Dole je lepší vzduch!“

Nasima pohlédla ke schodišti a uviděla pode dveřmi oranžovou záři. Zakryla si ústa šátkem a vykoukla přes okenní parapet smě-

rem k panelovým ubytovnám, kde žili její příbuzní a většina dělníků. Za těch večerů, kdy ve čtvrti šla elektřina, svítily v oknech lampy a podél pěšinek žárovky. Jenže elektřina byla vypnutá. Do noci nesvítilo nic.

Oči jí začínaly pálit od kouře. Zakašlala jednou, dvakrát, pak padla na kolena a dávala, až ji bolel hrudník. Nakonec křeč povolila. Lehla si vedle Sonii a pracně se snažila rozeznat obrysy sestřina obličeje.

„Já se bojím,“ říkala Sonia hlasem sotva slyšitelným přes chaos vykřiků a pulzování alarmu. „Co budeme dělat?“

Než stihla Nasima odpovědět, někdo ji kopl do hlavy. Vykřikla bolestí, ale muž se ani nepokoušel omluvit. Místo toho zařval: „Mříže nejsou pevné! Pomoz mi!“

Ve tmě za ním spatřila Nasima obrys nějakého stolu. Nařídila Sonie, aby se nehýbala, převalila se do sedu a dýchala skrz šátek. Rychle mžikala očima, nedbala na pálení od kouře a uchopila nohu stolu. Pomohla muži přitáhnout stůl k oknu. Když byl na úrovni parapetu, muž na něj vylezl, vytáhl z kapsy nůž a vši silou zaútočil na síťovinu.

Nasima si opět lehla a položila Sonie ruku na rameno. „Bude to dobré,“ říkala navzdory vnitřním pochybnostem. „Hasiči už jedou.“

Už při těch slovech Nasima věděla, že je to falešná naděje. Nejbližší hasičská stanice byla vzdálená půl hodiny cesty a uličky kolem továrny byly pro velké vozy příliš úzké. Hasiči najdou způsob, jak sem natáhnout stříkačky. Ale skoro určitě už bude pozdě.

Než síťovina spadla na zem, teplota v místnosti už byla sotva snesitelná. Nasima byla celá zpocená a záda ji brněla horkem. Poprvé od explozí si vzpomněla na matku o dvě patra níž. Je dosud naživu? *Musí* být naživu.

Najednou před sebou uviděla mužův obličej. „Pomoz mi zvednout ten stůl!“ křičel. „Musíme vyrazit mříže!“

Nasima mžikáním potlačovala pálicí slzy. Za mužem stál shluk lidských stínů. Pomohli jí vstát a spojenými silami pak zvedli stůl a vrazili jím do mříží. Železo zasténalo a zdívo padalo do noci.

„Znovu!“ zavelel muž.

Na druhý pokus se uvolnily všechny mříže až na jednu. Muž se vyhoupl na parapet, vypáčil železo z bortícího se zdíva a vyhodil je do tmy. Na okamžik se k nim otočil, ale Nasima mu neviděla do obličejů.

Pak skočil.

Nasima v šoku zírala na prázdné okno. Ne že by ji to nikdy nenapadlo, ale čirá brutalita pohledu na to, co se stalo, jí otřásla do morku kostí. Pět pater. Osmnáct metrů k zemi. Takový skok znamenal sebevraždu.

Ale muž nebyl sám. Dvě ženy vyšplhaly na parapet a skočily do propasti.

Šílenství! říkala si Nasima s pohledem na Soniu. Musí existovat jiná cesta.

Ohlédla se do zakouřeného šera továrny. Na šicích stanovištích byly stovky nedokončených kalhot. Kdyby dokázala vyrobit lano dost dlouhé, aby sahalo do poloviny vzdálenosti, mohly by ona a Sonia pád přežít.

Dřepla si vedle sestry a zeptala se: „Jsi v pořádku?“

Sonia zakašlala, pak kývla.

„Zůstaň tady. Hned jsem zpátky.“

Nasima se pomalu plazila po podlaze, ústa držela nízko u země. Když se ocitla u nejbližší šicí linky, nabrala náruč kalhot a vracela se k oknu. Svazovala nohavice jednu po druhé, divoce za ně tahala, dokud si nebyla jistá, že nekloužou. Nevěděla, jestli kalhoty udrží váhu těla, ale věděla, že její uzly udrží.

Zatímco pracovala, skákali ze všech okolních oken další dělníci. Slyšela jejich výkřiky, které se vzdalovaly a umlkaly. Cítila vlny žáru přicházející od schodiště. Kolem ní se valil kouř, dusil ji smradem a sazemi. Plíce ji pálily a oči slzely. Přesto se nevzdávala.

Patery kalhoty, pak osmery, pak dvanáctery. Když byla u patnáctých, už neudržela oči otevřené. Přestávalo jí to myslet. Po ničem netoužila víc než po spánku. Něco v ní však odolávalo. Něco ji nutilo naposled se zvednout.

Štouchla do Sonii. „Pojď, *Khamjana*,“ oslovila sestru její přezdívkou – kolibřík. „Už musíme jít.“

Pomohla Sonie na nohy a ochrannitelsky ji objala. Ve čtrnácti letech byla Sonia dosud drobná jako předpubertální dívka. Narodila se o šest týdnů předčasně a vzrůstem nikdy nedohnala své vrstevnice. Na školním dvoře a mezi bratry se za svou útlou postavou často styděla. Teď to však byl učiněný dar.

Stouply si k oknu, noc je lákala zvenčí. Ti, kdo skočili, už zmizeli. Ostatní byli jen stíny na podlaze, některé sténající, jiné nehybné. Nasima omotala improvizované lano kolem nohy stolu a pevně je uvázala. Pak vyhodila zbytek z okna. Opřela se čelem o sestřino čelo a pronesla slova, která byla v rozporu s jejím strachem.

„Dokážeš to. Musíš slézt dolů a pak seskočit na zem. Lano vydrží, ale musíš si pospíšit. Není času nazbyt.“

„Je to moc daleko,“ odvětila Sonia slabě. „Nedokážu to.“

Nasima se zadívala do temných studnic sestřiných očí a srdce jí začínalo pukat. Napadlo ji, že už možná Soniu nikdy neuvidí. „*Dokážeš,*“ prohlásila důrazně. „*Musíš.*“ Strčila Sonie násilím do rukou lano a postrčila ji k oknu. „Už jdi.“

Sonia ještě okamžik váhala, pak přehodila nohy přes parapet, jednu po druhé. Pevně sevřela lano a začala se sunout dolů.

Nasima se nakláněla přes parapet a silou vůle sugerovala lanu, aby vydrželo. Ve tmě viděla jen temeno Soniiny hlavy. *Je to jako ten den, co se narodila, napadlo ji. Prosím, Bože, ať přežije.*

Ve vteřinách, které následovaly, zapudila Nasima z mysli smrtelné křče továrny – sténání přidušených dělníků, otupující drnění alarmu, burácení pekelných plamenů. Slyšela jen zvuk špiček Soniinych nohou, šoupajících se při sestupu po zdi.

Škráb... škráb... škráb... škráb.

„Nezastavuj!“ pobízela ji Nasima a lapala po vzduchu. „Už tam skoro jsi.“

Pak v jediném děsivém okamžiku lano povolilo.

Nasima vykřikla hrůzou. Zírala do prázdna a volala Soniino jméno, ale odpověď nepřicházela. Klesla na podlahu, žal se jí zabodl doprostřed srdce jako nůž až po jílec. Seděla jako ochromená bůhvíkolik vteřin.

Pak otevřela oči a uviděla plameny.

Oheň už nebyl na schodišti. Rozšířil se do patra. Rozházené látky vzplanuly jako troud. Kyslík proudil otevřenými okny dovnitř a rozdmychával plameny až ke stropu. Žár byl k nesnesení. Nedalo se dýchat. Nasima se otočila zpátky k oknu, čtyřicet let jejího života splynulo v jedinou myšlenku – citát z Koránu.

„*Kullu nafsín zaikatul maut.*“ „Každá duše ochutná smrt.“

Vylezla na parapet, žár v zádech. Volba byla jednoduchá. Jestli zůstane, uhoří a její rodina nebude mít co pohřbít. Jestli skočí, zemře, ale otec a bratři ji najdou a uloží ji k poslednímu odpočinku spolu se Soniou. Nehlasně odříkala modlitbu a požádala Alláha, aby ji o soudném dni uvítal.

Pak sestoupila z římsy.

Č Á S T P R V N Í

Cameron

Listopad 2013

KAPITOLA JEDNA

VÝŠKOVÁ BUDOVA PRESTO, 16. PODLAŽÍ

ARLINGTON, VIRGINIE

5. LISTOPADU 2013

12:06

Psací stůl byl vyjádřením pýchy, ohromná deska z černého ořechu, pocházející z Berkshire Hills v Cameronově rodném Massachusetts, tři metry široká a metr dvacet hluboká, namořená do rudohnědého lesku. Na něm stály obvyklé doplňky vedoucího pracovníka firmy: iMac se širokoúhlým monitorem, stolní lampa z nerez oceli, vícelinkový telefon, stojánek na psací potřeby – a ještě několik osobních věcí: baseballový míček s podpisy Boston Red Sox po mistrovství světa 2004, plnicí pero Montegrappa a skleněná koule, kterou jeho manželka Olivia koupila v Praze. Zbytek rozlehlé plochy byl prázdný stejně jako kancelář, která ji obklopovala, v níž jediné další zařízení tvořilo kožené manažerské křeslo, kartotéka z ořechového dřeva, laserová tiskárna se skenerem a dvojice ušáků z koloniální éry, stojící na druhé straně stolu.

Cameron stál u okna, sahajícího od podlahy až ke stropu, a jedl z misky salát, než ho zápis z nedávné schůze správní rady povolá zpátky do práce. Jeho kancelář v nejvyšším patře globálního ředitelství firmy Presto byla výsadou prvního viceprezidenta a generálního poradce. Také byla darem od Vanceho Lawsona, ředitele společnosti a Cameronova nejlepšího přítele. Byla jen pár kroků od Vanceovy rohové kanceláře a výhled z ní byl na východ přes řeku Potomac, na nejslavnější siluetu města Washington – Lincolnův památník, Washingtonův monument a Capitol Hill. Večer, když v budově panoval klid a Cameron pracoval přesčas, mu nezemská záře monumentů poskytovala určité zklidnění.

Ale ve výhni pracovního dne, kdy bylo třeba řídit dvě stě padesát firemních právníků, pět výborů správní rady a radit dvěma tuctům členů vedení, byla vyhlídka jen součástí pozadí.

Otočil hlavu a uviděl ve skle svého ducha – nos ostrý jako šíp a pevnou bradu, knír a přemýšlivé oči, tmavé stejně jako jeho ebenová pleť. Byl jediný Afroameričan v užším vedení a jeden z pouhých jedenácti černých vedoucích pracovníků v budově, navzdory diverzifikační iniciativě, kterou Vance zavedl během prvního týdne svého ředitelování. Cameron si však nikdy nepřipouštěl, aby příslušnost k minoritě – ani občasné nepříjemnosti, které z ní plynuly – ovlivňovala jeho výkon. Vyrosl ve světě privilegovaných bílých a záhy se naučil zvládnout jejich pravidla úspěchu. Barva jeho pokožky byla sice to první, čeho si lidé všimli, ale ne to, co si zapamatovali. Zapamatovali si jeho oči, mysl a křišťálově jasný úsudek.

„Came, mohl bys sem jít, prosím?“ Z reproduktoru promluvil Vance a jeho hlas zněl nezvykle vážně. „Máme problém.“

Cameron odložil oběd a šel vedle, cestou zamával Eve, Vanceově sekretářce a pak vstoupil dvojitými dveřmi do pracovny ředitele. Rohová kancelář byla dvakrát větší než Cameronova a zařízená jako salon s obrazy na stěnách, dvěma sedacími prostory, barem a skříňkou s lihovinami, jakož i několika televizemi s plochými obrazovkami. Psací stůl jako by sem přidali až dodatečně. Vance raději pracoval vestoje, když rokoval se svým týmem, nebo na pohovce, s dokumenty rozprostřenými na konferenčním stolku. Takový byl, už když se s ním Cameron seznámil na ekonomické fakultě Harvardu, takový byl už třicet let.

„Co se děje?“ zeptal se Cameron, zaražený Vanceovým vystresovaným výrazem.

Přítel stál před televizními obrazovkami a očima, modrýma jako jezero, přejížděl z jedné na druhou. Televizní přijímače byly čtyři, každý vyladěný na jiný zpravodajský kanál. Obvykle běželo na každém něco jiného, ale občas, když šlo o dost velkou událost, působily jako refrakční komora, čerpající světlo z jediného zdroje, tak jako právě teď.

Zdrojem byla hořící budova.

„To je továrna v Dháce,“ oznámil Vance, zatímco kamera CNN přibližovala plameny, šlehající z okna v jednom horním patře. „Ukážou to znovu... Tady.“ Ukázal prstem na obrazovku. „Nevím, kdo to fotil, ale bude toho plný internet. Uvidí to celý svět.“

V rámečku byla fotografie mladé bangladéšské dívky, ležící v prachu, jednu paži nataženou vedle těla. Továrna za ní byla zahalená v plamenech. Na čele měla krev a na obličej masku. Ne, ne masku – dětské kalhoty. Cameron se podíval důkladněji. Na kalhotách byla stříbrná visačka. Fotograf ji zachytil zřetelně. Uprostřed visačky se skvělo písmeno *P*. Bylo to logo značky Piccola – jedné ze značek oblečení firmy Presto.

Cameronovi spadla brada němým leknutím. Po třech desetiletích bojů a vyjednávání v bažinách státní správy si vypěstoval hroší kůži a klid řeholníka. Ten snímek ho ale připravil o řeč, nebyl schopný myslet. Ale jen chvílku. Pak se klid vrátil spolu s pudem sebezáchovy.

V kapse měl iPhone – své digitální vodítko. Zavolal komunikační viceprezidentce. „Kristin, potřebujeme tě ve Vanceově kanceláři. Hned.“

„Už jdu,“ odpověděla.

Potom zavolal na právní odbor, oddělení smluv. „Declane, došlo k nehodě v jedné továrně na oblečení v Bangladéši. Musíš zjistit, jestli šije pro nás.“ Cameron četl slova z dolní lišty záběrů BBC. „Jmenuje se Millennium Fashions.“

Když mu Declan zavolal zpátky odpověď, Cameron promluvil k Vanceovi. „Továrnu máme na Červeném seznamu. Zrušili jsme s ní spolupráci před půl rokem kvůli problémům s bezpečností práce.“

Vanceovi se zablesklo v očích. „Tak co sakra dělají naše kalhoty na obličej té dívky?“

„Nevím,“ odvětil Cameron a usilovně se snažil zachovat klid.

Vzápětí se v kanceláři objevila Kristin Raymondová. Chytřá, drzá a s prvotřídní kvalifikací, nositelka magisterského titulu v oboru komunikací na Columbijské univerzitě měla rozsáhlou praxi v oblasti veřejnoprávního i kabelového zpravodajství. Cameron ji třemi větami ve stručnosti informoval.

„Musíme být o krok napřed,“ prohlásila. Vyndala telefon a zavolala sekretářce. „Leslie, svolaj krizový tým do zasedačky ve čtrnáctém patře. Všechny hovory spoj na můj mobil. Nikdo nebude mluvit s nikým zvenčí, jenom já.“ Ukončila hovor a obrátila se k Vanceovi. „Potřebujeme celofiremní informační embargo. Všechny informace musí jít přes můj tým. Cam může zkoncipovat e-mail, ale měl by odejít z tvého účtu.“

„Už to píšu,“ oznámil Cameron a palce mu jen létaly po displeji iPhonu. „Stručně a mile. Vozová hradba. Žádné úniky.“ Přečetl jim zprávu nahlas, pak ji odeslal. „Přeposlal jsem to Eve.“

„Zvládneme to,“ vykročil Vance ke dveřím. „Kristin, průběžně mě informuj.“

Cameron se otočil zpátky k obrazovkám a kysele mu zakručelo v žaludku. Byl to scénář zlého snu. Před pouhými třemi dny vydalo Presto propastný přehled výnosů za třetí čtvrtletí – jedenáct procent pod odhadem. Jarní a letní nákupní sezóna byly slabé. Obrat skladů skomíral a e-shopy se skoro nehnuly. Analytici spekulovali o životaschopnosti Presta. A akcionáři třídy A, kterým nikdy nebyly odepřeny dividendy, měli nahnáno. Aby uchlácholila investory i teoretiky, potřebovala firma Presto ve čtvrtém čtvrtletí téměř zázračné oživení trhu. Po celé zemi už běžely reklamy přiživující sváteční šílenství. Propagace na Černý pátek bude historická. Na Vanceův rozkaz vsadilo Presto na nutkavé utrácení svátečních konzumentů. Jestli rychle neomezí škody způsobené požárem, začnou padat hlavy, a vedení bude první na řadě.

„Jdu dolů,“ oznámila Kristin. „Začnu koncipovat zprávu pro investory, ale s prohlášením bychom asi měli počkat, až jak moc to bude zlé. Tam je ještě noc. Nemáme zdání, co uvidíme, až vyjde slunce.“

„Zůstaň pozitivní,“ řekl Cam, i když se cítil přesně opačně.

„Připravím si gumáky,“ zavtipkovala Kristin a odplula z místnosti.

Vance se vrátil okamžik poté a zamířil k oknu. Cameron ho následoval s vědomím, že začne mluvit, až bude připravený. Venku byl zlatý listopadový den, lesy na ostrově Theodora Roosevelta hrály všemi barvami.

„Tohle by nám mohlo vykuchat trh,“ pronesl Vance téměř šep-tem. „Zákazníci nám můžou utéct. Bůh ví, že mají kam.“

„Neměli bychom reagovat přehnaně,“ namítl Cameron jemně. „Máme solidní základ a zákazníci mají krátkou paměť. Můžeme udělat totéž, co udělalo BP – najmout PR firmu a udělat velkolepou kampaň. Lidé na prvním místě. To bylo vždycky heslo našeho podnikání.“

„To je dobrý nápad,“ odvětil Vance. „Ale nestačí to. Chci odpovědi z Bangladěše.“ Mocně se nadechl. „Ta holka je ve věku Annalee.“

Cameron chápavě kývl. Vance měl bezmezní výhody, magnetic-ké charisma a nezdolnou vůli, ale jedna věc se mu nevydařila – rodina. Byl nenapravitelný sukničkář. Svými výboji se vyrovnal králi Šalamounovi. Ani Cameron nevěděl všechno, ale bylo jeho úkolem – nejprve jako Vanceova advokáta, nyní ředitele právního odboru v jeho firmě – udržovat ženy v odstupu a v tichosti. Vance byl kdysi ženatý, jen jednou; šlo o neblahý experiment s francouzskou supermodelkou, který vybuchl po dvou letech. Ze svazku se však narodila dcera, Annalee, nyní třináctiletá; žila s matkou v Paříži. Byla Vanceovou životní láskou a také jeho největší bolestí.

„Chci tomu dát nejvyšší prioritu,“ pokračoval Vance. „Urychle-ně svolaj rizikový výbor, ale nezapojuj celou správní radu. Až přijde čas, půjdeme do toho spolu. Připrav spis. Hoď to na oddělení kom-patibility a drž to v utajení. Chci vědět, jak k tomu došlo. A chci vědět, jak můžeme zabránit, aby se to opakovalo.“

Cameron se dlouze, pomalu nadechl. „To bych taky rád věděl. Ale klást otázky znamená riskovat. Nevíme, co se dozvíme.“

„To je jedno,“ zavrtěl Vance hlavou. „Řekl jsi to už tolikrát, pro vý-kon je nejdůležitější integrita. Někdo za to musí nést odpovědnost.“

Cameron mlčky stál, mírně znepokojen rozhovorem. V rohové kanceláři nastávaly chvíle, kdy měl větší cenu rozmysl než rozhod-nost. Trpělivost však nikdy nepatřila k Vanceovým ctnostem. Na-konec se Cameron zeptal: „Jaký je časový rámeček?“

„Jaký je třeba. Totéž platí o financích.“

Navzdory svým výhradám se Cameron na přítele opatrně usmál. „Jako by se už stalo.“

VÝŠKOVÁ BUDOVA PRESTO, 16. PODLAŽÍ
ARLINGTON, VIRGINIE
5. LISTOPADU 2013
17:15

Příběh firmy Presto byl v americkém podnikání legendou. Stejně jako pověst o Romulovi a Removi i v tomto mýtu figurovala dvojčata – manželský pár Hank a Dee Dee Carterovi – a zrodil se na římském venkově. Při jedné návštěvě Itálie v roce 1962 Carterovi zjistili, že obchod ve vesnicích je obecní a současně centralizovaný. Obchody se nalézaly po obvodu piazz, kde se scházeli přátelé a hráli hudebníci. Tím se nakupování usnadňovalo. Všechno na jednom místě. Tanec kolem nakupování a prodávání však nebyl jen materialistický. Byl organický, osobní a zábavný.

Po návratu do Spojených států vedli Carterovi rozhovor, který přeformoval svět maloobchodu – aspoň tak to tvrdila legenda. Hank byl podnikatel s pultuctem různých obchodních domů v portfoliu. V pětapadesáti letech byl ochotný přijmout novou výzvu. Také Dee Dee procházela přechodným obdobím, všechny děti už měly své rodiny a začínaly žít po svém. Nad těstovinami – mohlo to být něco jiného? – si dvojice zmapovala novou trasu. Přinesou Itálii do Ameriky v podobě nového obchodního domu, „vše-hokrám“, jak to pokřtil Hank. Jeho oddělení budou uspořádána po obvodu náměstíčka, které sice bude zastřešené, ale bude skýtat také zeleň, lavičky a sluneční svit. Nazvou to Presto podle italského slova a vyvolávání kouzelníků. Jejich heslo však bylo ryze americké: „Všechno, co potřebujete, stačí lusknout prsty.“

V éře výrazných sociálních změn, kdy obchodní domy už byly stará vesta, ale nákupní centra dosud daleko za obzorem, Ameri-

čané první omnikrák Presto uvítali – otevřel se ve Fairfaxu ve státě Virginie roku 1963 – jako vizi budoucnosti. Houfovali se u nádherných výloh a kaleidoskopů zboží a zdržovali se na náměstíčku u zmrzliny. Roku 1965 otevřel Hank další tři obchodní centra. Když měla divoký úspěch, stouply mu ambice. V průběhu příštích deseti let otevřel třicet osm obchodních center ve dvanácti státech. Když roku 1984 zemřel, tvořilo už síť Presto sto obchodních center ve dvaatřiceti státech. Stále však šlo o rodinný podnik s pouhými dvěma akcionáři – Hankem a Dee Dee. Odolali pozlátkovým slibům Wall Streetu, protože neměli zájem budovat korporaci. Měli rádi pospolitost. Jejich cílem bylo poskytnout Američanům přístup ke kvalitnímu zboží za dostupnou cenu a darovat část výtěžku na charitu. „Investuj do lidí,“ říkal často Hank, „a lidi ti to oplatí.“

Všechno to bylo ve firemní příručce, osobně předávané novým zaměstnancům v den nástupu. Cameron obdržel tu svou od Vanceho spolu s úsečnou poznámkou: „Tohle si přečti. Inspirující věc.“ Po pravdě, byla to spíš hagiografie než dějiny. Hank Carter nebyl žádný světec. Vytlačil z oboru nespočet maloobchodníků z hlavních ulic. Jedno však byla pravda: Hank nikdy nechtěl, aby se jeho firma stala tím netvorem, kterého z ní vytvořil jeho syn Bobby po jeho smrti – s dvěma tisíci pěti sty obchodními centry napříč Amerikou, třemi sty padesáti tisíci zaměstnanců ve třiatřiceti zemích a ročním obratem přes sto miliard dolarů.

Cameron otevřel černou složku na svém psacím stole a vsunul do ní zprávu, kterou právě napsal. Pod zprávou byly e-maily od Vanceho a Blakea Conrada, předsedy rizikového výboru správní rady, oficiálně vyžadující vyšetření požáru. Dokumenty měly zásadní význam pro zachování utajení vyšetřování. Pokud Cameron poskytoval právní rady, nikoli obchodní, veškerá jeho komunikace s firmou podléhala utajení. Přesto byl rozdíl mezi právním a obchodním poradenstvím neblaze ošemetný. Jeho úkolem bylo dbát na to, aby cokoli, co patří do „Černé složky“ – určeno pouze pro oči správní rady – tam i zůstalo.

Oblékl si sako, uložil složku do kartotéční skříňky a zamkl zásuvku klíčem, který měli jen on a Blake Conrad. Pak zamířil

ke dveřím, v ruce aktovku. Za jeho zády se po střechách Washingtonu rozpínaly stíny soumraku a na budovách a monumentech se rozsvěcela světla.

Na chodbě promluvil ke své sekretářce Lindě: „Jdu do zasedáčky. Prosím, přepojuj všechny hovory na Andersona.“

Kráčel svižně chodbou, kolem dřevem obložené odpočívárny s ledničkou zásobenou vodou Pellegrino a italským přístrojem Nespresso, podél zarámovaných portrétů Hanka, Dee Dee a Bobbyho Carterových, jakož i dvou generálních ředitelů, kteří nastoupili po nich – Ricka Mansona a Vanceho Lawsons – , až vstoupil do zasedací místnosti vedení, dějiště strategických sezení ředitelství a schůzí správní rady. Místnosti dominovaly tři základní věci: černý žulový stůl s dvanácti židlemi s vysokými opěradly, okno přes celou stěnu a masivní televize s plochou obrazovkou. U stolu seděly dvě osoby – Declan Mays, ředitel obecné odpovědnosti, a Manny Singh, ředitel jihoasijských zdrojů Presta.

Cameron před ně položil aktovku, zapnul televizi a přepnul na CNN. „Tohle dnes večer uvidí miliony Američanů,“ pronesl právě ve chvíli, kdy záběr obličeje Wolfa Blitza vystřídal přímý přenos z věžáku, kde se nalézalo sídlo Presta. „Jak vidíte, jsme hlavní téma. Naším úkolem je zjistit proč.“

Usedl a přidal hlasitost. Před kamerou znovu stál Blitzer a představoval Karen Hwangovou, asistentku ředitele Globální aliance pro práva pracujících v San Francisku, a Beatrici Walkerovou, mluvčí Obchodní komory Spojených států.

„Karen,“ říkal Blitzer, „začneme vámi. Před sedmi měsíci si zborcení Rana Plaza vyžádalo životy víc než jedenácti set bangladéšských dělníků z továren na oděvy. Teď v Bangladéši hoří továrna na oděvy. Viděli jsme příšerné záběry mrtvol na zemi, včetně fotky dívenky, o které všichni mluví. Zatím neznáme moc detailů, ale musíme se ptát: Proč nadále dochází k takovým katastrofám v továrnách?“

„Naneštěstí, Wolfe,“ odpovídala Hwangová, „se této tragédii dalo klidně zabránit. Globální trh s konzumním zbožím – oblečením, hračkami, elektronikou a tak dále – pohání systém manuál-

ní práce, která je v mnoha případech stejným vykořisťováním jako fabriky, které existovaly v téhle zemi v době požáru továrny Triangle Shirtwaist před sto lety. Primární hnací motor takového vykořisťování je ekonomika. Firmám jako Presto se skvěle daří v prostředí, kde neexistuje ochrana pracujících. Jdou za nejnižší cenou.“

„To je těžké obvinění,“ poznamenal Blitzer. „Beatrice, vy zastupujete podnikatelskou obec. Jak na to odpovíte?“

„Navzdory nelichotivému obrázku slečny Hwangové,“ odvětila Walkerová, „firmy ve Spojených státech hluboce dbají na práva pracujících. Mnozí z našich členů se podílejí na iniciativách, jako je Fair Labor Association, které monitorují, zda továrna splňuje mezinárodní standardy práce. Po katastrofě v Rana Plaza vytvořily seвероamerické a evropské značky Alianci a Soulad, které v současnosti kontrolují všechny registrované továrny v Bangladéši. Značky investovaly miliony dolarů do modernizací. Tenhle požár je strašná tragédie. V srdcích jsme s oběťmi a jejich rodinami. Ale házet vinu na americké podnikání, to je urážka.“

Cameron vypnul zvuk. „Slečna Hwangová má zřejmě zkreslenou představu o tom, co každý den děláme, ale zdaleka není sama. Právě proto je tohle vyšetřování tak důležité. Declane, když jsme spolu prve mluvili, říkals, že jsme už před půl rokem přesunuli Millennium Fashions na náš Červený seznam. Máš zprávu z posledního auditu továrny?“

„Přímo tady,“ přistrčil mu Declan přes stůl stoh papírů. Mays, narozený v Dublinu a vychovaný v New Yorku, měl vytrvalost buldoka a profesní životopis posetý hvězdami – ekonomie na Cornellu a Oxfordu, práva v Georgetownu a desetiletí praxe specialisty na kompatibilitu národních a mezinárodních předpisů v Cameronomě staré advokátní kanceláři Slade & Barrett. Byl první, koho Cameron najal poté, co přešel do Presta. Když bylo třeba vysлідit pravdu, nikdo nebyl efektivnější než on.

Cameron přelétl pohledem zprávu z auditu a stěžl dokázal ovládnout rozhořčení. „Tři hasicí přístroje na tisíc dělníků. Odkryté elektrické vedení. Zastaralá rozvodná skříň. Generátory ve skladišti plném hořlavin. Jak jsme tuhle továrnu vůbec mohli někdy schválit?“

„Nevěděli jsme, jak je to zlé,“ odvětil Declan hlasem plným znepokojení. „Auditorská firma, kterou jsme využívali předtím, se zkompromitovala.“

„Myslíš korupci.“

„Nemůžeme to dokázat, ale myslíme si to. Nová auditorská firma je dražší, ale nedá se jí nic vytknout. Hned jak jsme obdrželi její nálezy, dali jsme Millennium na Červený seznam.“

„A sdělili jste to našim lidem v Dháce?“

Declan kývl. „Okamžitě jsme je informovali.“

Cameron hodil zprávu na stůl. „Takže je tu otázka za padesát milionů dolarů – a to doslova. Už jen negativní publicita nás bude tolik stát, protože klesne prodej. Co dělaly вчера v noci v Millennium naše kalhoty? Manny, pověz mi, jak je to s objednávkou.“

Singh si založil ruce na hrudi. „Není to nic neobvyklého,“ odvětil. „Sto dvacet tisíc kusů. Šest týdnů na výrobu. Náš dodavatel je Rahmani Apparel – jeden z nejlepších v Bangladéši. Zásilka se má naložit v přístavu Čitágáon za tři dny.“

Cameron na Mannyho upřeně hleděl, dokud se manažer dodávek nezačal ošívat. Singh, veterán maloobchodu a přímý podrízenný Rebecca Sinclairové, viceprezidentky Presta pro poddodávky, byl nepopíratelně zdatný, ale nebyl zvyklý na podrízenost. Takové už jeho oddělení bylo. Poddodávky tvořily samostatnou součást Presta. Pokud se každá nová řada výrobků objevila v obchodech za cenu, stanovenou nákladovými analytiky, nikdo nenahlížel za oponu.

Cameron otevřel aktovku a vyndal fotografii dívky, kterou si vytiskl na fotopapír. Přisunul ji k Mannymu. „Pořádně se na ni podívej. Nevíme, jestli je mrtvá, nebo živá. Víme jen, že má na sobě naše kalhoty – *dětské* kalhoty, zdůrazňují – místo masky. Chceš mi říct, že naše oblečení v Millenniumu nebylo?“

Singh se náhle zatvářil nervózně. „To neříkám. Neumím to vysvětlit.“

„Byl jsi odpovědný za předání objednávky, ne?“

„Dodavatele vybrala naše kancelář v Dháce. Byl to Rahmani Apparel. Podepsal jsem to.“

Cameron kývl. „Konečně jakás takás transparentnost. Pokračuj. Spojuj tečky. Subkontrahoval Rahmani objednávku Millenniu?“

Singh pokrčil rameny. „To nevím. Tam u nich jsou čtyři hodiny ráno.“

Cameron dal na sobě znát rozladění. „To snad nemyslíš vážně. Továrna hoří, lidi umírají, naše firma dostává přes držku v mezinárodním tisku a ty si děláš starosti s něčím spánkem? Zvedni je z postelí.“

Singh pohlédl na Camerona s úžasem. „Teď?“

Cameron rozhořčeně zavrtěl hlavou. „Ne, zítra! Můžeš použít támhleten telefon. Nebo se můžeš vrátit do své kanceláře. Jen mi přines odpověď!“

Singh vyskočil. „Hned jsem zpátky,“ oznámil a zmizel ve dveřích.

„To bylo milé,“ pronesl Cameron klidně a vzal si zpátky fotografii, aniž se podíval na dívčin zakrvácený obličej. Nemohl snést zoufalství, které to v něm budilo, ne uprostřed krize. Půldruhého roku trénoval svou mysl v zapomínání. Ale Olivia tu pořád byla, ležela vedle něj ve tmě na krajnici, rty nehybné, skrývající výkřik, který nikdy nezazněl. *Nech ji odejít*, nakazoval si. *Nemůžeš změnit, co se stalo*.

Obrátil se zpátky k Declanovi. „Ty víš, jak tyhle věci fungují. Vysvětli mi to.“

„Sám jsi to řekl,“ odpověděl Declan. „Rahmani subkontrahoval Millenniu. Nebo subkontrahoval jiné továrny, která zakázku subkontrahovala Millenniu. Je těžké otočit velkou objednávkou za šest týdnů. Rahmani na to možná neměl dostatečnou kapacitu. Nebo možná nabrali zdržení. Výroba je dynamická. Většinu z ní nevidíme.“

„Ale Rahmani podepsal náš Kodex závazných pravidel,“ namítl Cameron. „Všechny subkontrahenty musíme odsouhlasit, jinak dojde k porušení smlouvy.“

Declan se na židli předklonil. „Když tu není Manny, budu upřímný. Pokud náš dodavatel dopraví dodávku do přístavu v Čitágáonu včas, každému z dodavatelského je fakt jedno, jak se to udělalo. Kodex závazných pravidel je jen zástěrka.“

Camerona začínal opouštět nucený klid. „Proč jsem o tom ještě nikdy neslyšel?“

„Protože to nemůžu dokázat,“ odpověděl Declan prostě.

Cameron okamžik přemýšlel. Kodex závazných pravidel byl dodatek, připojený ke smlouvám s dodavateli Presta – a bylo jich po světě dvaadvacet tisíc – a obsahující požadavky ohledně bezpečnosti továren, práv zaměstnanců, ochrany životního prostředí, korupce a finanční integrity. Každá maloobchodní společnost měla takový kodex, ale Presto bylo důkladnější než většina ostatních. Cameron ten kodex osobně sepsal. Občas se zjistilo, že ho dodavatelé porušili. Právě proto Presto provádělo dvakrát ročně audity v továrnách – aby si vynutilo dodržování. Zjištění, že vlastní tým zajišťování objednávek zachází s kodexem ledabyly, ho však silně znepokojilo.

„Už někdy v minulosti nějaký dodavatel ignoroval Červenou listinu?“ zeptal se.

Declan si odkašlal. „Něco se ke mně doneslo, ale zase – nemám důkaz.“

Cameron se otočil k televizi a sledoval, jak hasiči stříkají proudy vody do plamenů. Přestože věděl, že je to nerozum, znovu si představil tu dívku, představoval si její hrůzu, když zvolila zemskou tíží raději než plameny. Věděl, jaké to je, cítit strach na pomezí mezi životem a smrtí. Na pomíjivý okamžik se znovu ocitl u Olivie, když se kolem nich svíjely tma a kov. Zavřel oči a vzpomínku zapudil.

„Takže mi chceš říct, že Millennium není jediné,“ řekl. „Existují i další vysoce rizikové továrny, co vyrábějí naše produkty bez našeho vědomí.“

Declan se na něj vážně zadíval. „Nevím, kolik jich je, ale ano.“

Ve dveřích se znovu objevil Manny, čelo zpoceně. „Mluvil jsem s ředitelem naší kanceláře v Dháce. Byl zděšený. Řekl mi, že objednávku dostal Rahmani, ne Millennium. Slíbil, že se na to hned podívá.“

Cameron se zadíval Singhovi do očí a říkal si: *Proč mě to neuklidnilo?* Vtom ho něco napadlo. Bylo to vysoce nekonvenční, ale

situace byla vážná. „Začínám věřit, že možná potřebuje trochu větší motivaci.“

Manny ho nechápavě pozoroval. „Jak to myslíš?“

Když Cameron dospěl k rozhodnutí, věděl, že je správné. „Jděte domů a sbalte si, oba. Ráno odlétáme do Bangladěše.“

THE GANGPLANK MARINA

WASHINGTON, DC

6. LISTOPADU 2013

6:17

Světlo svíček se mihotalo na ubruse, diamanty se jí třpytily na prstech, ale Cameron viděl jen nelibost v Oliviiiných očích. Telefon držel v rukou, z displeje svítila Vanceova slova, ve snové krajině jeho paměti zůstala vrytá úzkost a omluva. „Zrovna jsem domluvil s Redem, Ravenswood koupil 4,9 % těsně před zavřením. Tím se ty řeči potvrzují. Svolávám krizový tým na osmou. Potřebuju tě tam. Promiň to načasování. Vyřiď Olivii, že jí to vynahradím.“ Cameronovi se nechtělo, ale Vanceovy rozkazy byly jasné. Navrhl Olivii, aby zůstala přes víkend a pak přijela domů vlakem. Věděl však, že to neudělá. Nechtěla strávit narozeniny sama. *Už je čas*, slyšel ji šeptat později. Cítil pod přikrývkou její plet', její teplo kolem sebe. Nenáviděl pomýšlení, že musí odejít. Chtěl s ní zůstat navěky. Jenže náléhala. *Je čas jít*, zašeptala znovu, o maličko hlasitěji. *Camerone...*

Prudce otevřel oči do tmy a dýchal, aby si zklidnil uhánějící tep srdce. Okamžik mu připadalo, že je zase v jejich starém bytě a slyší Graysona, jednu z Oliviiiných ruských modrých koček, jak drápe škrabadlo. Pak ale pochopil, že je to voda, šplouchající pod trupem plachetnice. Byt už nebyl – prodal ho skoro před rokem. Grayson a jeho sestra Bella žili u Cameronových rodičů v Bostonu. Žil na *Vlnolamu*, své jachtě zhotovené na zakázku, jediném artefaktu z minulého života, který mu nepřípadal začarovaný. Olivii plachtění nikdy nebavilo. Na výpravy po modré vodě s ním vyplouval Vance.

Podíval se na hodinky a vylezl z postele. Rychle se osprchoval, v kuchyňském koutu snědl miskou granoly, oblékl si tmavomodrý

oblek a červenou kravatu, pak popadl kufr, vyšel na palubu a zavřel za sebou dveře kajuty. Nikdy si na to docela nezvykl, bydlet v marině. Připadalo mu to přechodné, netrvalé, ale tak to teď zkrátka bylo. Olivia bývala jeho severní hvězda. Když zemřela, svět se mu roztočil jako kolotoč a nikdy se nezastavil.

Nechal vzkaz přístavnímu kapitánovi a vyjel svým sedanem Lincoln z parkoviště. Na Reaganovo letiště to stihl za osm minut. Gulfstream G550 už na něj čekal na asfaltové ploše, pobronzovaný východem slunce. Declan Mays a Manny Singh se s ním sešli u hangáru a společně došli k letadlu. V kabině obložené dubovým dřevem zaujali místa v kožených křeslech u ploché televizní obrazovky. Letuška Bridget jim nabídla překapávanou kávu nebo espresso. Cameron si objednal cappuccino, k tomu perlivou vodu, a zapnul kanál CONRAD.

Požár byl zase hlavní zpráva. Denní světlo v Bangladéši s sebou přineslo záběry vyhořelé továrny a mrtvých těl, která ji obklopovala. Žádné nové detailní snímky však nepřišly – nic podobného fotografii té dívky. Podle reportérů v terénu majitel továrny nechal zabarikádovat brány poté, co hasiči dostali oheň pod kontrolu. Vzhledem k omezenému množství informací se odhady počtu mrtvých značně různily.

„Něco nového z Dháky?“ zeptal se Cameron Mannyho, když letadlo začalo rolovat.

Ředitel nákupu na něj vrhl nečitelný pohled. „Zatím nic.“

Cameron se obrátil k Declanovi. „Máš seznam dodavatelů?“

„Tady,“ podal mu Declan složku.

Uvnitř byla sjetina seznamu všech bangladéšských továren, které kdy Presto pověřilo výrobou oblečení pro své tři značky – Piccolu, dětskou řadu; Burano, řadu oblečení pro dospělé a pro sport; a Porto Bari, prémiovou řadu oblečení typu business a společenského. Seznam obsahoval přes dvanáct set dodavatelů a byl seřazen do pěti kategorií podle preferencí – zlaté, stříbrné, zelené, žluté a červené. Zlatých a stříbrných bylo jen několik; většinu tvořily zelení a žlutí.

Cameron nalistoval Červený seznam na konci. Kritéria pro uzavírání smluv s továrnami byla striktní. Přestupky musely být zá-

važné – buď ohrožení života či zdraví dělníků, nebo závažné porušení smlouvy, které se objevilo i u dalšího auditu. Překvapilo ho zjištění, že na seznamu je víc než devadesát firem. Skoro všechny byly malé, s méně než třemi stovkami zaměstnanců. Millennium s 942 zaměstnanci tvořilo výjimku.

„Připravit ke startu, lidičky,“ ozval se kapitán z reproduktoru.

Cameron se v křesle opřel dozadu a gulfstream zrychlil po ranveji. Elegantně vzlétl a zamířil obloukem doleva, směrem k vycházejícímu slunci. Jakmile opustili vzdušný prostor Washingtonu, pilot zmírnil stoupání, a Bridget začala připravovat snídani. Cameron se vrátil k seznamu dodavatelů, pohledem přelétl sloupce údajů – jména členů vedení, adresy provozů, délka podnikání, počet linek a kapacity, historie auditů a specializace stylu. Většina továren z Červeného seznamu vytvářela „základní“ oblečení – trička, polokošile, šortky a kalhoty. A většina, jak si Cameron všiml, na seznam přibyla v posledních šesti měsících v důsledku činnosti nové auditorské firmy.

„Pane Alexandere?“ ozvala se Bridget, v rukou podnos s míchanými vajíčky, šunkou a croissanty. „Mám vám to dát na stůl?“

„To je dobré,“ odvětil nepřítomně. V hlavě se mu formoval nápad. Přelistoval ve zprávě nazpátek a našel Rahmani Apparel. Jeho podezření se potvrdilo.

„Kapacita výroby,“ pohlédl na Declana, pak na Mannyho. „Víme, kolik kusů dokáže která továrna vyrobit měsíčně. Je to tak?“

„Samozřejmě,“ opáčil Manny. „Je to zásadní pro naše rozhodování. Nejenže známe jejich kapacitu, každý den dostáváme aktuální zprávy o tom, jak jsou vytíženi.“

„A pokud mi paměť slouží,“ pokračoval Cameron, „naší zásadou je nevytěžovat kapacitu továrny na víc než třicet až čtyřicet procent, ani pokud jde o naše nejlepší dodavatele.“

Manny kývl. „Někdy posuneme hranice, ale nikdy jsem nešel výš než na čtyřicet.“

„Tak mi vysvětli tohle,“ pokračoval Cameron. „Rahmani má měsíční kapacitu jedno sto padesát tisíc kusů. Objednávka Piccoly požadovala, aby tohle množství vyrobili za šest týdnů. Pokud jsme si nezamluvili dvě třetiny jejich kapacity, *museli* si opatřit pomoc jinde.“

Manny s rozmyslem odpovídal. „U velkých objednávek předpokládáme subkontrakty. Ale očekáváme, že naši dodavatelé to zvládnou jaksepatří se všemi nutnými povoleními, včetně našeho.“

„Jaká další povolení tam ještě jsou?“

Manny pohlédl na stůl, kam jim Bridget položila podnosy. „Můžeme pokračovat při snídani? Stydne nám jídlo.“

Podrážděný Cameron málem odsekl, *Můžeš se najíst, až s tebou domluví.* Místo toho zdvořile kývl a přesunul hovor ke stolu.

Po několika soustech Manny na jeho otázku odpověděl. „V Asociaci bangladéšských výrobců a vývozců oděvů neboli BGMEA jsou registrované čtyři tisíce továren. Existuje mnoho dalších neregistrovaných, ale s těmi nespolutracujeme. Když objedná registrovaná továrna poddodávku u jiné registrované továrny, BGMEA vydá licenci, podepsanou oběma továrnami. Požadujeme, aby nám dodavatelé předali kopii této licence pro každou poddodávku.“

Cameron snědl plátek šunky. „Takže pokud Rahmani zadal poddodávku na naši objednávku Millenniu, museli mít licenci. To znamená, že o tom někde existuje záznam.“

„Ne nezbytně,“ zavtipkoval Declan a Manny současně odpověděl: „Ano.“

Cameron ukázal na Declana. „Nejdřív ty.“

„Manny má technicky vzato pravdu,“ řekl Declan, „ale jsme v Bangladéši. Spousta dodavatelů nemá trpělivost s formalitami. Uvedu příklad. Náš dodavatel nestíhá objednávku. Nechce, abychom se to dozvěděli, protože by se tím ocitl ve špatném světle a příště by od nás objednávku nemusel dostat. Takže zavolá kamarádovi, který má volnou kapacitu, a uzavře dohodu po telefonu. Kamarád pošle kamion pro materiál a vrátí hotové oblečení. Nebo ten přítel může zavolat jinému kamarádovi – *třetí* továrně – a předat část objednávky – řekněme dokončovací práce – jemu. Náš dodavatel o té třetí továrně neví a my nevíme ani o jedné.“

Cameron odložil vidličku, v žaludku mu škrundalo. *Do čeho to šlapu?* „Manny,“ pronesl tiše. „Řekni mi, že to není podstata našeho podnikání.“

„Není,“ odvětil Manny, trochu příliš rychle. „Podívej, k neformálním poddodávkám dochází. Ale pečlivě monitorujeme naše dodavatele. Není možné, aby objednávky propadly sítem.“

Declan zavrtěl hlavou. „Mám patnáctiletou dceru. To, co dělá, a co mi potom poví, je od sebe často na hony vzdálené. Naši dodavatelé nejsou jiní. Podnikají v krvelačné branži. Dělají, co musí, aby vydělali prachy, a nám říkají to, co chceme slyšet.“

„Nevíš, o čem mluvíš,“ odsekl Manny. „Dvakrát ročně dostáváš auditorskou zprávu. Každé ráno nám od nich chodí e-maily.“

Declan se nenápadně usmál. „Mám skryté kanály. Vím víc, než si myslíš.“

Manny zíral do talíře, černé oči mu žhnuly. Cameron ho pozoroval a cítil trochu soucit. Lidé na vrcholku obchodního aparátu Presta byli pěkně placení, neboť byli přivolávací deště, tlukoucí srdce v centru zisku firmy. Pokud konali svou práci, Cameron proti tomu nic neměl. Ale takový lapsus byl neomluvitelný.

A to byl teprve začátek. Tím si byl jistý.

MEZINÁRODNÍ LETIŠTĚ SHAHJALAL

DHÁKA, BANGLADÉŠ

7. LISTOPADU 2013

10:18

Obloha nad Dhákou byla vybledlá jako pergamen, obzor pošpiněný sazemi, jako by ho sežehl plamen. Cameron se díval z okna, když gulfstream přistával. Město bylo současně zahuštěné i rozlezlé, obrovská koncentrace budov navršených na sobě mezi řekami hnědými nánosem bahna a ulicemi ucpanými vozidly a chodci. Při přistání to skoro ani nezadrncalo a letoun odroloval k odlehlému místu na ploše z asfaltového makadamu. Čekala na ně dvě SUV – jedno označené jako vůz správy letiště, druhé bylo neoznačený černý mercedes. Druhý pilot spustil schůdky a vpustil dovnitř celníka, který jim orazítkoval pasy, vydal víza a přivítal je v Lidové republice Bangladéš.

Cameron potlačil zívnutí a sebral aktovku. Cestovali šestnáct a půl hodiny. Chvillemi spal a užíval pilulky proti pásmové nemoci, snažil se přízpůsobit novému časovému pásmu předem. Šok však byl nevyhnutelný. Ve Washingtonu byla půlnoc. Tady stálo slunce v nadhlavníku. Připadal si, jako by se mu mozek převáloval v pračce.

Zamířil k východu a sestoupil po schůdcích do spalujícího žáru, Manny a Declan v patách za ním. Vlhký tropický vzduch ho obklopil jako voda a první nadechnutí se proměnilo v kašel. Vedle zadních dvířek mercedesu stál Bangladéšan v obleku. Energicky potřásl Cameronovi rukou.

„Vítejte, pane Alexandere. Jsem Shelim Madani, ředitel dhácké kanceláře.“ Otevřel dveře a ukázal do koženého interiéru vozidla. „Prosím, uvnitř je chladněji.“

Poté co nastoupili, se Shelim chopil volantu, vyřítil se divoce přes letištní plochu, objel hangár a zařadil se na postranní vozovku.

„Radisson Blu není daleko,“ říkal Shelim a v jeho akcentu se spojovala zpěvavá bengálština s něčím škrobenějším – možná trochu britským. „Můžete se ubytovat a pak si promluvíme v salonku Business Class. Je tam úplné soukromí.“

Cameron zavrtěl hlavou. „Chci jet do naší kanceláře.“

„Jsou tam novináři,“ namítl Shelim jemně. „Nikdo nevstoupí ani nevyjde, aby se ho nevyptávali. Taky je ve městě špatný provoz. Cesta tam by nám trvala nejmín hodinu.“

Jakmile to řekl, vjeli do zácpy na letištním obchvatu. Cameron upíral pohled z okna na tlačenci aut, kamionů, autobusů a rikš, postupujících po centimetrech. Houkání klaksonů bylo ohlušující. „Jak daleko je továrna Rahmani Apparel?“

Shelim se nechápavě ohlédl přes rameno. „Rahmani?“

„Náš dodavatel kalhot Piccola.“

Shelimův hlas zněl náhle znatelně ostřeji. „Byly by to dvě hodiny autem nebo dvacet minut helikoptérou. Ale musel bych to zařídit.“

Cameron bedlivě pozoroval Shelimův výraz. „Má hotel přistávací plošinu?“

Shelim sevřel volant pevněji. „Nedaleko je louka.“

„Výborně,“ prohlásil Cameron. „Přivolejte vrtulník. Zatímco budeme čekat, najíme se.“

Objednali si pokojovou službu do Cameronova apartmá a rozsadili se v obývacím prostoru. Kromě vřeštění klaksonů z ulice a slabého oděru jakési spaleniny, pronikajícího skrz těsnění okna, to tu vypadalo stejně jako v kterémkoli městě světa. „Podnikatelská bublina,“ tak to Cameron nazýval, kdykoli se přistihl při touze po autentičtějším kulturním prožitku. Dnes mu to však bylo jedno. Přijel si pro odpovědi, nic víc.

„Povězte mi, jak došlo k objednávce u Millennia,“ vyzval Shelima.

Ředitel kanceláře pohlédl na Mannyho Singha. „Předali jsme ji koncem srpna, ale došlo ke změnám na poslední chvíli. Naši návrháři v Hongkongu nebyli spokojeni se vzorkem od Rahmaniho. Továrna žádala prodloužení dodací lhůty, ale nemohli jsme je poskytnout. Ty kalhoty patří k naší vánoční kolekci. Firma Rahmani souhlasila, a přizpůsobila svůj rozpis výroby.“

Cameron si čmáral do bloku. „Zkrátili jste dodací lhůtu o polovinu. To je velký tlak na dodavatele.“

„Jsou na to zvyklí,“ pokrčil Shelim rameny. „Ke změnám dochází pravidelně.“

„Díval jsem se na údaje. Firma Rahmani neměla kapacitu, na to aby splnila objednávku sama. Musela část z ní subkontrahovat.“

Shelim kývl. „Poslali šedesát tisíc kusů do Freedom 71. Schválil jsem to.“

„E-mailem?“

Shelim zavrtěl hlavou. „Obchodujeme po telefonu.“

„Předpokládám, že máte kopii licence od BGMEA?“

„Licence je ve spise.“

Cameron si chvilku rozmýšlel další otázku. Vnitřní pohovory byly delikátní taneček – ani nepřátelské, ani přívětivé. Právnický instinkt mu velel pojmát je jako výslech, ale pokud nebyl zaměstnavatel obviněn z prohřešku, byla to chyba. Musel vypáčit pravdu ze Shelima, přesvědčit ho, že je v jeho zájmu počínat si transparentně.

„Kdy jste naposled mluvil s firmou Rahmani? Tedy před požárem.“

Shelim se zadíval do stropu. „V neděli jsem volal generálního ředitele. Potvrdil spolu s ředitelem výroby, že objednávka pokračuje podle plánu.“

„Mluvil jste takhle i s tou druhou továrnou – Freedom 71?“

Shelim zavrtěl hlavou. „Naším smluvním partnerem je firma Rahmani. Jednám jen s ní.“

„A co kontrola kvality?“

Jakmile Cameron ta slova pronesl, pochopil, že se dotkl citlivého nervu. Shelim zamžikal a sklopil oči k podlaze, pak se obrátil

k Mannymu, jako by hledal podporu. To vše se odehrálo během necelé vteřiny, ale Cameronovi nic z toho neuniklo. Před léty, když byl mladším partnerem advokátní kanceláře Slade & Barrett a hledal způsob, jak se uplatnit, navštěvoval lekce u specialisty na lži. Časem se pro něj všichni lidé proměnili v otevřené knihy.

Když Shelim odpovídal, zněla jeho slova uměřeně. „Probíhá inspekce předtím, než se dodávka odveze do přístavu. To řeší naši lidé z kontroly kvality.“

Něco si necháváš pro sebe, pomyslel si Cameron. „Co se stane, jestliže dodávka neprojde inspekci?“

„Otevíráme nahodile vybrané bedny,“ vysvětloval Shelim. „Jestli najdeme příliš mnoho problémů, můžeme celou dodávku odmítnout. Ale Rahmani je dodavatel ze Zlatého seznamu. Nikdy jsme s nimi neměli problémy.“

„Rozumím tomu tak, že totéž děláte s továrnami poddodavatelů?“

Shelim znovu sklouzl na kratičký okamžik pohledem k Mannymu. „Kontrolujeme všechno. Naši dodavatelé odesílají jen zboží nejvyšší kvality.“

Další úhybný manévr, říkal si v duchu Cameron. Uvažoval, nemá-li položit doplňující otázku, ale rozhodl se s ní počkat, dokud si nepromluví s někým z firmy Rahmani. „Mluvme o Millenniu. Jsou vyškrtnutí z našeho seznamu dodavatelů, ale nějak se k nim dostala část naší objednávky. Kdo jim ji poslal?“

Shelim se viditelně napjal. „Nevím. Rahmani neví. Je to záhada.“

To byla očividně lež. „Mluvil jste od požáru s někým z Freedom 71?“

„Ne,“ zamnul si Shelim ruce. „Jen s firmou Rahmani.“

Cameron upřel na ředitele kanceláře nevěřícíný pohled. „Podle vás by nemělo cenu zjistit, jestli objednali poddodávku od Millennia?“

„Náš smluvní partner je Rahmani,“ opakoval Shelim. „Oni jednali s Freedom 71. Nikdo neví, jak se objednávka do Millennia dostala.“

Za mladších časů by Cameron možná dal průchod hněvu, ale teď držel své pocity na uzdě. „A co oděvní asociace? Ptal jste se

tam, jestli Rahmani nebo Freedom 71 obdrželi licenci na subkontrakt s Millenniem?“

Shelim maličko vyvalil oči. „Neptal. Věřím firmě Rahmani.“

Nebo chceš, aby tě kryla, říkal si Cameron. V té chvíli uslyšel klepání na dveře. Declan otevřel a zřízenec přivezl na vozíku stříbrné podnosy s obědem.

„Helikoptéra už je na cestě?“ zeptal se Cameron Shelima.

Ředitel kanceláře mrkl na hodinky. „Bude tu za dvacet minut.“

„To je dobře,“ opáčil Cameron. „Uvidíme, jestli je vaše víra v Rahmani opodstatněná.“

RAHMANI APPAREL, LTD.
DHÁKA, BANGLADÉŠ, OKRSEK NARAYANGANJ
7. LISTOPADU 2013
14:01

I z výšky sto padesáti metrů byla továrna Rahmani obrovská. Tvořilo ji nejméně tucet budov, roztroušených po areálu, a tři z nich byly prostorné jako letištní hangáry. Všechny cesty byly vydlážděné a označené středovými pruhy. Byla tu hojnost stromů a parkové prostory s bujnou zelení, pěšinkami a lavičkami. Největší budova, spojená vzdušnými lávkami s dvěma menšími sestřenkami, měla věž obloženou modrým sklem s heliportem na střeše. A opodál se nalézal indigově zbarvený bazén, zčerený jako káď, kde se stlouká máslo.

„To je čistička vody?“ zeptal se Cameron Shelima přes vrčení vrutů. V branži bylo obecně známo – ale příliš se to nezveřejňovalo –, že výroba textilu je jedním z největších zdrojů znečišťování vody na světě.

Shelim přikývl. „Je to umělecké dílo. Když se vyperou džínny, voda se vyčistí a pak recykluje. Jen čtvrtina z ní přijde zpátky do řeky.“

Když se helikoptéra usadila na přistávací plošině, doprovodil člen posádky Camerona a jeho společníky přes sluncem rozpálenou plošinu ke schodišti, které vedlo do zasedací místnosti lemované okny. Tam na ně čekali dva Bangladéšané v evropských oblecích.

„Pane Alexandere,“ pronesl starší, rozložitý muž s prošedivělými vlasy a pronikavými očima. „Jsem Habib Khan, majitel Rahmani Apparel. Toto je Khaled Chowdhury, můj generální ředitel. Doufám, že jste měli příjemný let.“

Po obligátních zdvořilostech zasedli ke kulatému stolu. Do místnosti vstoupila mladá žena s čajovými šálky a cukrovými koláčky na podnose.

„*Cha*,“ vysvětloval Habib, zatímco žena rozdělovala zákusky. „V Indii je to *chai*.“

Cameron usrkl čaje a málem si opařil jazyk.

„Á,“ usmál se Habib, „musíte ho nechat trošičku vychladnout.“ Pak během mžiku jeho rtuťovité oči zesmutněly. „Všichni jsme hluboce pohnuti tragédií, k níž došlo v továrně Millennium Fashions. Zvláště nás to trápí, protože se zdá, že část objednávky, kterou jste nám svěřili, tam byla přesměrovaná bez našeho vědomí. Mluvili jsme s naším poddodavatelem Freedom 71 a dosud jsme od něj nedostali uspokojivé vysvětlení. Mohu vás ujistit, že jestli je neobdržíme, přestaneme s nimi obchodovat.“

Cameron sepal ruce na stole a opětoval Habibův upřený pohled. Za pouhých několik minut už získal o majiteli řadu zásadních poznatků. Ovládal své emoce, což z něj dělalo nebezpečného protivníka. Nebyl však imunní vůči bezděčným pohybům obličeje a těla, které prozrazovaly skryté studnice klamu. Cameron jeden z nich postřehl, když pronášel slovo *Millennium*. Byla to maličkost, ale existovala – pokrčení ramen. A tím získal Cameron veškerou jistotu, kterou potřeboval.

„Vy mi lžete,“ řekl prostě a sledoval, jak se Habibova fasáda bortí. Majitel přerušil s Cameronem oční kontakt a pohlédl na Khaleda, přičemž se pracně snažil znovu nabýt klidu.

„Pane Alexandere,“ řekl, „náš vztah s Prestem trvá už dvě desítky let. Vždycky jsme splnili každou objednávku. Investovali jsme miliony do modernizace našich zařízení, abychom s vámi udrželi krok. Vaše obvinění je... *bezprecedentní*.“

Cameron jediným pohledem zaznamenal Declanovo soustředění, Shelimův neklid a Mannyho zmatení. „To je možné,“ zachoval lhostejný výraz. „Ale jediné, na čem teď záleží, je pravda. Hodiny tikají.“

Habib opětoval jeho upřený pohled a ústa se mu začala cukat.

Cameron napočítal v duchu do deseti, pak prudce vstal. „Tak dobrá. Půjdu do oděvní asociace a vytáhnu si všechny licence,

které vám vydali za posledních šest měsíců. Pak seženu někoho z Millennia – někoho, kdo je ještě naživu – a promluví si s ním o historii našich objednávek. Až bude po všem, pochybuju, že od vás Presto ještě někdy něco objedná.“

„Ne.“ Habibova námitka zazněla skoro jako štěknutí. Rychle našel půdu pod nohama. „To nebude nutné. Snad – pokud nemáte naspěch – bych vás mohl provést továrnou. Víím, že Khaled a Shelim mají co probírat. Ostatní mohou zůstat s nimi.“

Cameron to okázale zvažoval, ale už byl rozhodnutý. Znovu pohlédl na Shelima a spatřil na jeho čele vrásky úzkosti. „To bych rád,“ odpověděl a následoval Habiba ze dveří.

Továrna Rahmani byla ztělesněním efektivity, inteligentně řízeným i udržovaným. Podlaží se šicími dílnami byla bez poskvrnky, jasně osvětlená a dobře větraná. Stanoviště nebyla ani stísněná, ani zavalená zbytky látek. Zaměstnanci – většinou mladé ženy – se soustředili na své úkoly, supervizoři procházeli mezi nimi a rozdávali pokyny. Několik šiček vzhledlo, když kolem nich Cameron a Habib procházeli, ale jen krátce.

„Poslední kusy vaší objednávky,“ zvedl Habib téměř dokončené kalhoty Piccola. „Dnes v noci se zabalí a zítra se dopraví do přístavu.“

Cameron vzal kalhoty do rukou a promnul elastickou tkaninu mezi palcem a ukazováčkem, přičemž si představoval, jak je matky napříč Amerikou oblékají svým šestiletým dcerkám na Vánoce. *Umřít zrovna pro tohle*, pomyslel si.

Z dílen ho Habib vedl přes stříhárnu, rozlehlý otevřený prostor se stoly, na nichž se do výše vršily štůčky látek. Po obvodu každého stolu uhlazovalo osm dělníků – sami muži – záhyby na látce hřeby, zatímco střihači naváděli pilky podél kartonových vzorů a vytvářeli stovku kusů najednou.

„Jak vidíte, bezpečnost je hlavní priorita,“ vysvětloval Habib a ukazoval na lesklý hasicí přístroj vedle označeného nouzového východu. „Tahle budova se stavěla v souladu s nejpřísnějšími me-

zinárodními měřítky. Co se stalo v Millenniu a Rana Plaza, to se tady nestane nikdy.“

Pak Habib ukázal Cameronovi tiskárnu, kde řada strojů vyráběla potisky na trička – tři základní barvy se kombinovaly a tvořily obrázky a slova. Následovalo oddělení vyšívání, kde dělnice našívaly na dětské šatičky květinové vzory pomocí strojů, které se podobaly řídicím panelům vesmírné lodi *Enterprise*.

Nakonec vstoupili do zasklené místnosti se stolem, židlemi a velkou vitrínou hotových oděvů na ramínkách, osvětlených halogenovými žárovkami. Na dveřích byl nápis PRESTO.

„Tady vaši kontroloři kvality provádějí inspekce,“ oznámil Habib. „Dnes večer a zítra tu budou kontrolovat zásilku Piccoly.“ Ukázal na židli. „Prosím, posaďte se. Povím vám, co chcete vědět.“

Cameron usedl a klidně sepal ruce na stole; čekal na Habibův další tah. Majitel rovněž usedl, přenesl váhu, aby si udělal pohodlí. Pod oslnivými světly byly Habibovy oči unavené a čelo zbrocené potem.

„Nechci vás klamat,“ začal Habib. „Ale vaše otázka pro mě znamená dilema. Bývali jsme výdělečná společnost. Teď se sotva držíme nad vodou. Ta čistička vody, kterou jste viděli při příletu? Tu financovala moje realitní kancelář. Naši konkurenti ze zahraničí nám podřezávají větev. Mnoho továren v Číně je vertikálně integrovaných, jejich dodací lhůty jsou až třicetidenní. Vietnam má lepší technologii, Indonésie a Kambodža levnější pracovní sílu. Kupci – včetně vašich lidí z Presta – požadují nižší ceny a kratší dodací lhůty, jinak půjdou jinam. Nezbyvá nám než souhlasit a pak najít způsob, jak vyhovět.“

Habib znovu poposedl. „Když jsem na poslední chvíli obdržel vaše požadavky na změny, pomohla mi Freedom 71. Jenže se u nich vyskytly problémy a museli půlku dodávky zrušit. Měl jsem dva týdny na výrobu třiceti tisíc kusů a žádnou kapacitu výrobních linek. Takže jsem udělal to, co jsem dělal léta. Zavolał jsem do Millennia. Řekli, že to mohou udělat za velmi rozumnou cenu. Neptal jsem se jak. Nikdy jsem se neptal jak. Teď už to začínám chápat. Než jsem odeslal materiál, zavolał jsem ještě jednomu člo-

věku – Shelimovi. Vysvětlil jsem situaci a sdělil mu, že Millennium může objednávku dokončit. Vzněl jen jeden požadavek – abych doručil kalhoty do přístavu včas.“

Cameron seděl zcela nehybně a naslouchal zvukům továrny, pronikajícím skrz sklo. Představoval si, jak Vance u svého psacího stolu čelí zpanikařeným telefonátům od investorů, jak Kristin Raymondová ve válečné místnosti odráží dotazy novinářů a jak obchodníci na Newyorské akciové burze přijímají příkazy k prodeji akcií Presta. Cena akcií firmy spadla za dva dny o 12 procent. Nebyl to volný pád, ale mohlo k němu dojít, kdyby se média někdy dozvěděla to, co Habib právě řekl.

„Millennium už není na našem schváleném seznamu dodavatelů,“ pronesl Cameron zvolna.

„Právě proto jsem volal Shelimovi.“ Habib začínal namáhavě dýchat. „Jinak bych šel rovnou na BGMEA pro licenci.“

„Dala vám naše kancelář už někdy dřív souhlas, abyste ignorovali Červený seznam?“

Habib zamžikal, ve tváři provinilý výraz. „Shelim je dobrý člověk. Má rodinu. Nechci mu dělat problémy.“

„Shelima nechme stranou. Potřebuju znát odpověď.“

Nakonec Habib kývl. „Červený seznam je vedlejší. Záleží jen na devadesátiosmiprocentní včasnosti dodávek.“

Cameron se dotkl svého snubního prstenu, čerpal sílu z chladného kovu na pokožce, z kroužku bez začátku a bez konce, nepřerušného navzdory Oliviiině smrti. Upřel oči do Habibových. „Kolik objednávek jste subkontrahovali Millenniu za posledních šest měsíců?“

Habib viditelně polkl. „Neznám přesné údaje. Ale bylo jich víc.“

Když Cameron uslyšel majitelova slova, chyběl jen vlásek, aby na sobě dal znát, jaký šok mu sevřel útroby. Presto mělo v Bangladéši jedenáct set schválených dodavatelů oděvů. Jestli dal Shelim Habibovi volnou ruku, aby dodávky nepřestaly proudit, skoro určitě dělal totéž i pro jiné dodavatele. Bylo to porušení smlouvy omračujících rozměrů. Presto však požár a pozornost médií svazovaly Cameronovi ruce. Nemohl ani ukončit spolupráci s Rahma-

ni Apparelem, ani zbavit Shelima jeho povinností. Aspoň prozatím potřeboval jejich součinnost a mlčení.

„Tahle praxe dneškem končí,“ řekl. „Doufám, že se to rozumí samo sebou.“

Majitel opět kývl, tentokrát energicky.

Cameron vstal a přistoupil k vitríně, přešel rukou po věšáku. Zboží firmy Rahmani tvořilo kdecy, od triček Burano a sportovních šortek až po zimní šaty a topy značky Porto Bari. Návrhy nebyly ničím výjimečné, ale zpracování a materiály byly o dva tři stupínky lepší než to, co nabízeli jiní velkoobchodníci.

Otočil se a uviděl, jak ho Habib upřeně pozoruje. „Mám ještě další otázku. Když subkontrahujete část objednávky, jak se řeší kontrola kvality?“

„Přijde na to,“ odvětil Habib. „Když máme čas, spojíme všechny kusy z objednávky dohromady, aby vaši lidé mohli provést kontrolu tady. Když je času málo, kontrolují výrobky v továrně subdávatele.“

Cameronovi se náhle udělalo mdlo. Vedoucí pracovník v jeho nitru nechtěl znát odpověď na další otázku, ale právník se zeptat musel. „U těch kalhot, co jste poslali do Millennia – navštívil někdy tu továrnu někdo z našich lidí?“

Habib rozpřáhl ruce, jako by pravda byla nasnadě. „Mluvil jsem s Millenniem odpoledne před požárem. Vaši lidé tam byli.“

KAPITOLA ŠEST

RESTAURACE IZUMI
DHÁKA, BANGLADÉŠ
7. LISTOPADU 2013
20:15

Suši bylo ohromné, elegantním tvarem a delikátní chutí se vyrovnalo tomu nejlepšímu, co Cameron ochutnal ve Spojených státech. Podnik vybral Shelim. Jmenoval se Izumi a nalézal se ve čtvrti Dháky zvané Gulshan, na dohled od kanceláře Presta, ale dost daleko, aby se vyhnuli náletu médií. Cameron ten cirkus viděl přes zatmavená okna mercedesu. Televizní dodávky dosud tábořily před vchodem, novináři se shlukovali na chodnících, schovávali ve vozidlech a vrhali se jako smečka vlků na každého, kdo se objevil v domovních dveřích. Jejich otázky a obvinění personál tak rozhodily, až Shelim na neurčito zavřel budovu a nařídil všem pracovat z domova.

Ředitel kanceláře byl s Cameronem u večeře sám. Seděli v tichém koutě restaurace, kde nikdo nemohl odposlouchávat jejich rozhovor. Mezi nimi stál dřevěný stůl s náladovou svíčkou a sklenicemi vody – ne vína, jelikož to odporovalo bangladéšským zákonům – a talíře, které šéfkuchař nazdobil duhově zbarvenými díly gastronomického umění. Působilo divně, téměř sprostě, napadnout člověka ze zálohy v takovém prostředí. Přesně to však měl Cameron v úmyslu.

Po návštěvě továrny Rahmani dal Mannymu Singhovi a Declanu Maysovi osobní volno – ať už si chtěli za peníze z cestovních nákladů hrazených firmou dělat v cizí zemi cokoli – a pozval Shelima na večeři, přičemž předstíral snahu získat hlubší porozumění procesu zpracování místních zakázek. Ve skutečnosti všem lhal. Manny a Declan se domnívali, že se Habib přiznal, že objednal poddo-

dávku u Millennia bez dovolení a Cameron mu to odpustil, jelikož usoudil, že škoda už vznikla a zásilka je příliš důležitá, než aby se mohla zdržet. Cameron spřádal klam obratně, nechal rozhořčeného Declana dusit ve vlastní šťávě a Mannymu poskytl důvod k tajné úlevě, že vyšetřování už dál nezajde. Declan mu odpustí, jen co se dozví pravdu, ale Manny musí zůstat v nevědomosti. Cameron měl tušení, že kořeny zla v obchodním systému sahají hlouběji než k Shelimovi.

„Habib řídí působivý provoz,“ stiskl Cameron mezi jídelními hůlkami kousek tuňáka maguro. „Není divu, že je Rahmani na Zlatém seznamu.“

„Je to jeden z našich nejdůvěryhodnějších partnerů v Bangladéši,“ odpověděl Shelim. „Ale dělá mi starosti, jak tuhle objednávku vyřeší. To se mu nepodobá, ignorovat předpisy.“

Cameron pozoroval Shelima v tlumeném světle a uvažoval, zda ho má usvědčit z vytáček rovnou nebo vlákat do pasti. „Taky mi to připadá zvláštní. Řekl mi, že jste ten typ kupce, který chápe, pod jakým je tlakem. Prý jste byl vždycky přizpůsobivý.“

Shelim zatěkal očima po stole, pak se znovu zaměřil na Camerona. Pečlivě formuloval odpověď. „Naše zájmy jsou shodné. Jestli dodavatelé nevyrobí v termínu a za cenu podle našich požadavků, nedosáhneme cíle a naši zákazníci utrpí.“

Kašleš na naše zákazníky, dumal Cameron. Ale vsadím se, že dosažení cíle tě po nocích budí. „Musí být těžké vyhovět všem. Představuji si, že mnozí z vašich dodavatelů nejsou zvyklí na západní standardy výroby. Kulturní propast je široká.“

Shelim se zasmál a trošičku se uvolnil. „To zdaleka nevystihuje realitu. Musíme – jak to říct? – hrát na obě strany. Ale nakonec máme všechny karty v ruce my. Bez našich objednávek se naši dodavatelé v branži neudrží.“

Cameron chvilku vychutnával sašimi. Pak řekl: „Je pravda, že v obchodních podmínkách máte osmadesát procent dodávky včas? To je mimořádně malá tolerance.“

„Ano,“ potvrdil Shelim a ztratil další kousek ostražitosti. „Je to stejné u všech dodavatelů Presta po celém světě.“

Cameron se slabě pouсмál. „Ale standardům nemusí vyhovět jen naši dodavatelé. Pokud vím, výkon vaší kanceláře se posuzuje na stejném základě. To pro vás musí být veliká zátěž.“

Shelim se zatvářil ohromeně, jídelní hůlky mu zůstaly třet ve vzduchu. „To není zátěž. Je to naše práce. Pokud nesplníme dodávku, naši zákazníci nebudou mít co kupovat.“

Cameron tázavě naklonil hlavu ke straně. „Byl jste někdy v některém z našich obchodních domů?“

Shelim maličko přimhouřil oči. Zjevně neměl zdání, kam Cameron směřuje. „Nebyl. Ale vždycky jsem chtěl některý navštívit.“

Cameron kývl s nonšalantním výrazem. „Největší má skoro dva hektary. Víc než sto tisíc druhů zboží v regálech. Zlatá žíla konzumu.“

Shelim na něj zíral se svaštělým čelem.

„Kdyby Rahmani zmeškal termín dodávky,“ pokračoval Cameron, „naši zákazníci by si toho vůbec nevšimli. Mají toho na vybranou tolik, že neví co s tím.“

Shelim odložil jídelní hůlky. „Nejsem si jistý, co tím chcete říct.“

Cameron ledabyle vložil do úst další sousto. „Chci říct tohle: těch osmadesát procent není kvůli našim zákazníkům. Je kvůli *investorům*. Jde o výnosy, zisky, podíl na trhu, cenu akcií – o samé věci, které máme na starost my ve vedení. A naše starost na ředitelství se stává vaší starostí tady, a vaše starost se stává starostí našich dodavatelů. Takže všichni děláme, co je třeba, abychom byli všichni spokojení.“

Shelimův pohled klesl k desce stolu. Byl dost chytrý, aby pochopil, že úder se blíží, ale nevěděl, jak se bránit.

„Jde o to,“ pokračoval Cameron, „že momentálně není spokojený nikdo. Investoři jsou nespokojení. Zákazníci jsou nespokojení. Můj tým nejvyššího vedení je nespokojený. Protože při výrobě našich oděvů zemřeli lidé. Protože naše kalhoty kolují po celém světě – v televizi, na počítačích, na mobilech – na fotografii, která bude žít v hanbě.“

Cameron se nadechl a Shelim se začal vrtět. „Takže teď nemluvíme o zisku, ale o ztrátách, ne o obchodování s pozitivní image naší

značky a vytváření historických rekordů prodeje ve čtvrtém čtvrtletí, ale o tom, jak poskládat střípky naší firemní důstojnosti a udržet si důvěru investorů dřív, než půjdeme ke dnu. Musím vám říct, že to není nic pěkného.“

„Je to katastrofa pro nás všechny.“ Shelimovi se začínal lámat hlas. „To, co Habib udělal, je neomluvitelné. Jestli chcete, zruším všechny objednávky u Rahmaniho, ukončím obchodní styky.“

Cameron zvolna vrtěl hlavou. „To by nepomohlo. Jak jsem řekl, škoda už vznikla. Teď nepotřebujeme trest, ale nápravu.“ Odmlčel se. „Potřebuju vědět, proč jste schválil Habibovi subkontrahovat Millennium v rozporu s Červeným seznamem, nejen tentokrát, ale mnohokrát. Než odpovíte, buďte opatrný. V sázce je vaše zaměstnání.“

V okamžení se Shelimův strach zhmotnil. Seděl úplně nehybně, oči upřené do Cameronových, jako by jeho tělo věznil blok ledu. „Neudělal jsem to z vlastní vůle,“ pronesl téměř šepem.

A bylo to tady, sousto nejčistší pravdy. „Pokračujte,“ vyzval ho Cameron vlídně.

Shelim váhal na okraji Rubikonu, který mu šplouchal na nohy. Cameron sledoval, jak svádí vnitřní boj, jak zvažuje rizika a důsledky toho, co bude následovat. Ale skutečně neměl na vybranou. Přežití vyžadovalo zradu.

„Manny,“ zasípal nakonec.

Cameron na okamžik pocítil nadšení, že se jeho podezření potvrdilo. Pak ten okamžik pominul a nadšení se proměnilo v hněv. „Co vám řekl?“

Shelim si pohrával s ubrouskem. „Řekl mi, ať si nedělám starosti, ať udělám všechno, co je třeba, aby dodávky dorazily do přístavu včas.“

„Kdy?“ naléhal Cameron.

„Když vyšel nový Červený seznam, po posledních auditech,“ odvětil Shelim. „Byli jsme v Bangkoku na obchodní schůzi. Vyjádřil jsem obavy, že některé ze zakázaných továren patří k zásadním poddodavatelům. Odpověděl mi, že lidé z právního oddělení nerozumí našim obchodům. Prý jsou to všeho všudy jen byrokrati.“

Cameron složil ruce v klíně a tvářil se nepohnutě, přestože zuřil. Byl dobře obeznámený s nepřátelstvím, panujícím mezi obchodním oddělením a oddělením sledování kompatibility národních a mezinárodních předpisů. Podle jeho zkušeností však toto soupeření vždycky zůstávalo gentlemanským sportem, studenou válkou důvtipu a zdvořilosti, nikdy se nestalo otevřeným porušováním firemní politiky.

„Kolik továren z Červeného seznamu jste za posledních šest měsíců využili?“ otázal se.

Shelim svěsil hlavu. „Nevím.“

„Odhadem.“

„Asi tucet. Habib je výjimka. Většina majitelů se zeptá jen jednou, pokud vůbec.“

Cameron se zadíval do talíře, viděl, jak se křehké maso tuňáka maguro měňavě tetelí ve světle jídelny. *Olivii by se tady moc líbilo*, pomyslel si a dopřál svým emocím chvilku na to, aby si našly průchod. Jeho manželka bývala znalkyní suši, jak provedení, tak delikátnosti. *Kdyby mě tak viděla, jak to tady zprzním.*

„Habib říkal, že máte manželku a tři děti,“ promluvil k Shelimovi.

Ředitel kanceláře v obavách přikývl.

„Máte štěstí. Dnes půjde mnoho manželů v tomhle městě spát bez manželek, mnoho otců bez dcer. To je důvod, proč máme bezpečnostní předpisy, důvod, proč máme byrokraty, co vymýšlejí omezení. Smrt je jednosměrná ulice. Jakmile někdo zemře, zpátky už ho nedostaneme.“

Shelim dál přikyvoval jako pejsek na palubní desce auta.

„Víte, kdo mě sem poslal?“ zeptal se Cameron a Shelimova hlava se začala místo přikyvování vrtět. „Vance Lawson. Z jeho pověření bych vás mohl hned teď vyhodit. Ale neudělám to. Dám vám druhou šanci.“

Shelim se napřímil, užasle zvedl obočí.

„Až odtud dnes odejdeme, budete kontaktovat všechny majitele továren, kteří vás požádali o souhlas k využití podniků z Červeného seznamu, a nařídíte jim, aby s nimi ukončili spolupráci. Pak na-

píšete dopis všem našim dodavatelům v Bangladéši, v němž zopakujete požadavky z Kodexu závazných pravidel a postihy za jejich porušení. A konečně o ničem z toho neřeknete Mannymu ani nikomu z oddělení obchodu, kdo by se snad na mou návštěvu vyptával. To, co jsme dnes večer probírali, zůstane mezi námi. Jinak vás *opravdu* vyhodím. Je to jasné?“

„Naprosto.“ Shelim vypustil vzduch, který zadržoval v plicích. „Moc vám děkuji, pane Alexandere. Moc se omlouvám...“

„Nechte si to,“ přerušil ho Cameron. „Nikdo vám o to nestojí.“

Shelim zkroušeně polkl.

„Zajímají mě jen dvě věci. Abyste udělal přesně to, co jsem řekl. A abyste šel dnes večer domů, podíval se do očí své rodině a udělal ji stejně šťastnou, jako jste zrovna teď vy.“

S těmi slovy Cameron zvedl ruku a požádal o účet.

Č Á S T D R U H Á

Joshua

Únor 2015

OLD EBBITT GRILL

WASHINGTON, DC

11. ÚNORA 2015

21:12

I ve středu v devět večer panoval v restauraci čilý ruch. Číšníci pobíhali. Sklenky cinkaly. Barmani nalévali. Veselí kypělo. A hovory – centrální měna tohoto nadmíru politického města – táhly hlavy dolů a obličej k sobě, převáděly myšlenky v řeč, naděje a představy v otázky, to vše v nekonečné honbě za řešením, volebním hlasem, za povýšením nebo za tím nejběžnějším washingtonským cílem – za prokázáním služby. Josh to miloval, multidimenzionální pokerové utkání osobností a moci. Už patnáct let byl pravidelným hostem u tohoto stolu v Old Ebbitt, staleté restauraci z mahagonu a skla, jen pár kroků od Bílého domu, ale také v podobných podnikcích v Tokiu, Rio de Janeiru a Londýně. Ovládal jejich nuance, kultivovaná *quid pro quo*, a vybudoval si záviděníhodnou reputaci mezinárodního novináře, která mu vynesla dvě Pulitzerovy ceny a knihu, která se ocitla na prvním místě žebříčku bestsellerů *New York Times*. To všechno už ale byla minulost. Jediná chyba v úsudku celoživotní úspěchy škrtla. Kolegové z *Washington Post* už nebyli jeho kolegové.

„Joshua Griswold.“ Tony Sharif vklouzl do zeleného sametového boxu naproti Joshovi a položil si paži na opěradlo. „Dlouho jsme se neviděli.“

Josh zavrtěl hlavou. „Já vím. Polovinu lidí tady neznám.“

Tonyho tvář – směsice indického otce a anglo-americké matky – zůstávala lhotejná, ale oči mu ožily humorem. „Stárneš. Vidím šediny v tvém plnovousu.“

Josh se sarkasticky zasmál. „Je to očistec. Připadám si jako Starček z hor. Jeden den jsi ikona. Každý se s tebou chce vyfotit. Pak se země pohne, zmizíš a nikdo už si nepamatuje, jak vypadáš.“

Tony se ironicky usmál. „Mohlo by to být horší. Se mnou se nechtěl fotit nikdy nikdo.“

„Měl by ses vykašlat na zprávy a zkusit to v Bollywoodu,“ zažertoval Josh. „S takovým ksichtem bys mohl být další Shah Rukh Khan.“

Tony natáhl ruku a Josh ji stiskl. „Rád tě zas vidím, příteli.“

„To už jste dva,“ opáčil Josh.

Tony zvedl jedno obočí. „Kdo mi konkuruje?“

„Reggie, bezdomovec v našem starém činžáku.“

Tony zavrtěl hlavou a zatvářil se zamyšleně. „Je to hanba, co ti udělali. Některé tvoje články patří k tomu nejlepšimu z americké žurnalistiky. Ta věc s Marií, to se mohlo stát každému z nás. Oklamala spoustu lidí. Na tvé novinářině to nic nemění.“

Nechtěla nikoho oklamat, říkal si Josh. *Udělala, co musela udělat*. Ale neřekl to. Ani Tonyemu Sharifovi, muži, který stál po jeho boku, když šrapnel z improvizovaného výbušného zařízení zasáhl v Sadr City jejich humvee a zaryl se Joshovi do stehna. Tony byl skoro jako jeho bratr. Ale Tony by Marii nikdy nepochopil. Byla ztělesněná hádanka. Ani Josh ji nechápal, a přitom se léta snažil.

„Nelam si s tím hlavu,“ řekl Josh. „Je to na hovno, ale takové věci se stávají. Díky nim se náš svět točí.“

„Na to se napiju,“ zvedl Tony svou láhev Sama Adamse. „Na hovno. Kéž žije dost dlouho, abych si vydělal na penzi a ty aby ses zase postavil na nohy.“

„Na zdraví,“ upil Josh Heinekenu, piva, které pil ani ne tak kvůli chuti jako kvůli tomu, že se dalo sehnat po celé zeměkouli.

„Takže jsi zase ve městě,“ pokračoval Tony. „To znamená, že pracuješ. Na čem?“

„Korporátní zločinnost,“ odpověděl Josh. „Oděvní řetězce. Oběti na životech. Odvrácená strana amerického podnikání.“

Tony se rozzářil. „Sexy. Kdo je terčem?“

Josh ztlumil hlas. „Presto.“